

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ**

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
КАФЕДРИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ**

ЛЬВІВ – 2023 рік

ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ НАУКОВОГО СЕМІНАРУ КАФЕДРИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ /Львів : ЛНУ імені Івана Франка, ФУФБ, кафедра обліку, аналізу і контролю. – 54 с.

Укладач: Гончарук С.М. – доцент, к.е.н., доцент
За загальною редакцією в.о. завідувача кафедри обліку, аналізу і контролю проф. Романіва Є.М.

Затверджено на засіданні кафедри обліку, аналізу і контролю
Протокол №15 від «19» червня 2023 р.

В.о. завідувача кафедри обліку, аналізу і контролю _____
(підпис)

Романів Є.М.
(прізвище, ініціали)

« 19 » червня 2023 року

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Романів Є.М. «Належний облік і контроль – запорука успішної роботи підприємства.....	5
Приймак С.В. Стан і перспективи розвитку фінансової аналітики в бізнесі	10
Шевців Л. Ю. Роль обліку в організації бюджетування на підприємстві...14	
Шот А.П. Е- Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку в Україні	18
Гончарук С.М. _Гармонізація фінансової звітності: європейський досвід та українська практика.....	28
Ярема Я. Р. Облік і оподаткування в бізнесі»	31
Петришин Л.П.....	37
Лобода Н.О. Статистична концептуалізація ринку лізингових послуг у період корона кризи.....	41
Карапета М. МСФЗ та необхідність їх застосування.....	46
Корпан К. Ознаки порушення фінансового законодавства.....	50

ВСТУП

Підвищення вимог до якості освіти, пов'язаних з інтеграцією України у Європейське співтовариство та включення закордонних вищих навчальних закладів (ВНЗ) у конкуренцію на вітчизняному ринку освітніх послуг, вимагає зміни підходів до організації роботи кафедри ЗВО як його базового структурного підрозділу. Враховуючи сучасні виклики зовнішнього суспільного та освітнього середовища, невідкладним є вироблення нової стратегії розвитку випускової кафедри, яка з огляду на сучасні реалії, надавала б відповідь на запитання: що кафедра повинна робити в теперішньому, щоб досягти бажаних результатів у майбутньому? При цьому, кафедра сучасного вітчизняного ЗВО вступила в період не лише нових умов функціонування, але й нових вимог. Враховуючи вищезазначене, виникає необхідність проведення дослідження ефективності діяльності кафедри як основного функціонального підрозділу ЗВО у сучасних умовах.

Ефективність діяльності кафедри, підвищується за умов використання у практичній діяльності ЗВО України прикладів успішної практики апробованих та впроваджених у провідних закордонних та національних освітніх інституціях. На підставі їх імплементації з'являється можливість здійснювати розробку такої стратегії забезпечення ефективності кафедри, яка буде забезпечувати ефективність та результативність її діяльності в контексті суттєвої зміни її зовнішнього середовища, а також умов її функціонування. Практика свідчить про переваги використання функціонального і системного підходів задля забезпечення належної ефективності діяльності кафедри. При цьому, слід здійснювати поєднання цілеспрямованого педагогічного управління і співробітництва науково-педагогічних працівників та керівника кафедри, що спрямовані на досягнення високої ефективності її діяльності. Тому, в цьому дослідженні акцент здійснено на аналізі чинників, що безпосередньо впливають на ефективність діяльності кафедри та формування алгоритму підвищення ефективності її діяльності.

Одним із таких напрямів є наукові семінари кафедри.

НАЛЕЖНИЙ ОБЛІК І КОНТРОЛЬ – ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

Романів Є.М.. к.е.н., професор
кафедри обліку, аналізу і контролю

Облік і контроль є важливими компонентами успіху будь-якого підприємства. Вони допомагають забезпечити ефективне управління ресурсами, визначити прогалини та можливості, а також приймати обґрунтовані рішення на основі фактичних даних.

Облік і контроль в діяльності підприємства є важливими елементами управління, які спрямовані на забезпечення ефективного функціонування організації. Значення обліку і контролю полягає в наступних аспектах:

Забезпечення правильного ведення обліку: Облік дозволяє збирати, систематизувати та аналізувати інформацію про фінансові операції підприємства. Це включає управлінський облік, фінансовий облік, оперативний облік тощо. Правильне ведення обліку дозволяє керівникам приймати обґрунтовані рішення та відстежувати фінансовий стан підприємства.

Виявлення фінансових результатів: Облік допомагає визначити прибутки та збитки підприємства, а також інші фінансові показники, такі як обсяг продажів, витрати на виробництво, ліквідність тощо. Це дозволяє керівникам оцінити ефективність діяльності підприємства та приймати відповідні корекційні заходи.

Планування та прогнозування: Облік даних про фінансові показники підприємства допомагає у складанні бюджетів, планів та прогнозів. Він надає керівникам можливість оцінювати майбутні ризики та приймати рішення щодо розвитку підприємства.

Забезпечення дотримання законодавства та стандартів: Облік та контроль також допомагають забезпечити дотримання фінансового законодавства та стандартів бухгалтерського обліку. Це включає виконання податкових зобов'язань, звітність перед сторонніми зацікавленими особами, а також дотримання принципів обліку та фінансової звітності.

Виявлення фактів шахрайства та помилок: Облік і контроль є ефективними інструментами для виявлення шахрайства, неточностей та помилок у фінансовій звітності. Вони дозволяють вчасно реагувати на такі ситуації, встановлювати внутрішні контрольні процедури та запобігати можливим фінансовим збиткам.

Ось кілька ключових аспектів, пов'язаних з обліком і контролем, які можуть сприяти успіху підприємства

Ефективне фінансове планування, бюджетування і контроль допомагають забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів підприємства. Це включає в себе ведення бухгалтерського обліку, складання фінансових звітів, аналіз показників фінансової діяльності та прийняття відповідних заходів для досягнення фінансових цілей.

Оперативний облік допомагає контролювати і визначати ефективність операцій підприємства. Він включає моніторинг та аналіз ключових операційних показників, таких як виробнича потужність, витрати на сировину, процеси виробництва, ланцюг постачання та інше. Регулярний аналіз даних дозволяє виявити проблемні сфери та розробити стратегії для їх вирішення.

Забезпечення якості продукції або послуг є критично важливим для успіху підприємства. Контроль якості передбачає встановлення стандартів якості, контроль виробничого процесу, тестування та аналіз якості продукції. Це допомагає забезпечити відповідність продукції вимогам стандартів.

Фінансовий контроль є важливою складовою діяльності будь-якого підприємства. Він охоплює процеси, які спрямовані на забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, контроль над фінансовою діяльністю та забезпечення дотримання фінансової дисципліни.

Основні завдання фінансового контролю в діяльності підприємства включають:

Фінансовий контроль передбачає систематичний моніторинг фінансових операцій підприємства. Це включає аналіз фінансових звітів, обліку прибутку і

витрат, управління потоками грошей, контроль над витратами та забезпечення виконання фінансових планів.

Фінансовий контроль включає в себе систему внутрішнього контролю, яка передбачає встановлення процедур і політик, що гарантують точність і надійність фінансової звітності. Це може включати контроль над доступом до фінансової інформації, поділ обов'язків, перевірку відповідності фінансових операцій внутрішнім стандартам та процедурам.

Бюджетування і контроль витрат: Фінансовий контроль передбачає розробку бюджетів і контроль за їх виконанням. Це включає планування доходів і витрат, встановлення фінансових цілей, моніторинг витрат та аналіз різниці між фактичними і плановими показниками.

Фінансовий контроль також передбачає проведення аудиту, який є незалежною перевіркою фінансової звітності підприємства. Аудитори перевіряють достовірність та точність фінансової звітності, встановлюють відповідність звітності законодавству та міжнародним стандартам.

Ризик-орієнтований підхід: Фінансовий контроль передбачає оцінку та управління фінансовими ризиками. Підприємство повинно ідентифікувати потенційні фінансові ризики, оцінити їх вплив на діяльність і прийняти заходи для їх зниження або управління.

Ефективний фінансовий контроль допомагає підприємству забезпечити фінансову стійкість, мінімізувати ризики, покращити ефективність використання ресурсів та забезпечити достовірну фінансову звітність для зацікавлених сторін, таких як інвестори, кредитори та державні органи.

Загалом, облік і контроль в діяльності підприємства важливі для забезпечення ефективного управління, прийняття обґрунтованих рішень, виявлення фінансових ризиків та забезпечення дотримання законодавства. Вони сприяють підвищенню ефективності та стійкості підприємства на ринку.

Фінансовий контроль на підприємстві - це процес встановлення та здійснення механізмів інспекції, аналізу та контролю за фінансовою діяльністю

організації з метою забезпечення ефективного управління фінансами, збалансованого фінансового стану та досягнення стратегічних цілей.

Таблиця

Основні принципи фінансового контролю на підприємстві

№ з/п	Принцип	Характеристика принципу	
1	Планування	Розробка фінансових планів та бюджетів на основі стратегічних цілей підприємства	
2	Виконання	Контроль за виконанням фінансових планів, спостереження за використанням ресурсів, аналіз фінансових показників та виявлення відхилень	
3	Аналіз	Оцінка фінансової діяльності підприємства, аналіз фінансових звітів, ідентифікація сильних та слабких сторінок, виявлення можливостей для покращення	
4	Корекція	Прийняття заходів для корекції виявлених відхилень, забезпечення відповідності фінансових показників плановим значенням, оптимізація використання ресурсів	
5	Звітність	Підготовка фінансової звітності, яка надає інформацію про фінансовий стан підприємства, його результативність та рентабельність	
6	Внутрішній контроль	Встановлення системи внутрішнього контролю, яка дозволяє запобігти шахрайству, помилкам та зловживанням у фінансовій діяльності.	

Для забезпечення ефективного фінансового контролю необхідно використовувати різноманітні інструменти, такі як бухгалтерський облік, аудит, внутрішній аудит, аналіз фінансових показників, регулярний моніторинг фінансової діяльності, контроль витрат та бюджетування.

Фінансовий контроль є важливим елементом управління підприємством, оскільки дозволяє забезпечити фінансову стабільність, ефективне використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей організації.

Список літератури:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV Відомості Верховної Ради України. 1999, № 40, Ст.365.

2. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Закон України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017, № 44, Ст.397.

3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII. Відомості Верховної Ради України, 2018, № 9, Ст.50.

4. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України 26.01.1993р. № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

5. Про затвердження Положення про Державну фінансову інспекцію : Указ Президента України від 23.04.2011 р. № 499 / 2011. –<http://www.dkrs.gov.ua>.

6. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 р. №43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>.

7. Деякі питання здійснення державного фінансового контролю в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів від 07.05.2022 № 561.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ АНАЛІТИКИ В БІЗНЕСІ

Приймак С.В. к.е.н., доцент
кафедри обліку, аналізу і контролю

В умовах поширення впливу світової кризи, нестабільної економічної ситуації в Україні, високого рівня залежності та впливу міжнародних організацій-кредиторів, карантинного режиму в державі через поширення вірусу COVID-19 необхідним є забезпечення стабільного функціонування вітчизняного підприємництва. Для аналізу існуючого фінансово-економічного стану підприємства та прогнозування його у майбутньому наразі представники бізнесу все частіше самостійно застосовують для цього методи фінансової аналітики або звертаються до послуг професійних бізнес-аналітиків. Вивчення різних суджень економістів-аналітиків щодо трактування поняття «фінансова аналітика» дало можливість нам сформулювати наступне визначення: фінансова аналітика – це процес аналізу наявної інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства з метою прийняття управлінських рішень, щодо його подальшої діяльності. Як доводять дослідження науковців та досвід практиків використання підходів фінансової аналітики та бізнес-аналітики у плануванні діяльності підприємства є важливою складовою стратегічного планування його діяльності.

А. М. Гафіяк у своїх дослідженнях наголошує, що бізнес-аналітика як процес аналізу інформації для прийняття бізнесових рішень, включає різноманітні методи: збору і обробки інформації, оцінювання ризиків, моделювання, прогнозування тощо [1].

На професійному рівні вирішення проблем у бізнес-процесах виконуються за допомогою широкого інструментарію бізнес-аналітиками.

Так, О. В. Кириша стверджує, що основною задачею бізнес-аналітика (фахівця який використовує методи бізнес-аналітики для виконання поставлених перед ним завдань) на підприємстві є виявлення наявних бізнес-проблем і запропонування максимально ефективних шляхів їх вирішення [2].

Бізнес-аналітик, як правило, повинен володіти комунікативними, організаторськими та аналітичними навичками:

- ✓ клієнтоорієнтованість,
- ✓ креативність,
- ✓ критичне мислення,
- ✓ самоорганізованість,
- ✓ наполегливість,
- ✓ відповідальність,
- ✓ аналітичні вміння,
- ✓ стресостійкість,
- ✓ вміння працювати в команді тощо.

Вчасно проведена оцінка діяльності за допомогою методів фінансової аналітики визначає та впливає на подальший рівень фінансово-економічної безпеки в цілому підприємства та його структур. Фінансова безпека є складовою економічної безпеки, тому однозначного визначення поняття фінансово-економічної безпеки не існує, для його характеристики об'єднують поняття фінансової та економічної безпеки. Найточнішим, на нашу думку, є визначення В. В. Вахлакової та О. А. Овечкіної: фінансово-економічна безпека – це «рівень розвитку фінансово-економічної системи, який забезпечує формування необхідних умов для попередження внутрішніх суперечностей, подолання зовнішніх загроз, успішної реалізації інтересів держави, економічної стабільності, цілісності і єдності країни» [3].

Фінансово-економічна безпека підприємства показує фінансово-економічний стан підприємства, який сприяє забезпеченню захищеності його діяльності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників та створення сприятливих умов для ефективного функціонування та стійкого розвитку.

Для аналізування фінансово-економічного стану підприємства та характеристики рівня його фінансово-економічної безпеки використовуються безліч економічних показників, основні з яких представлені на рис. 1.

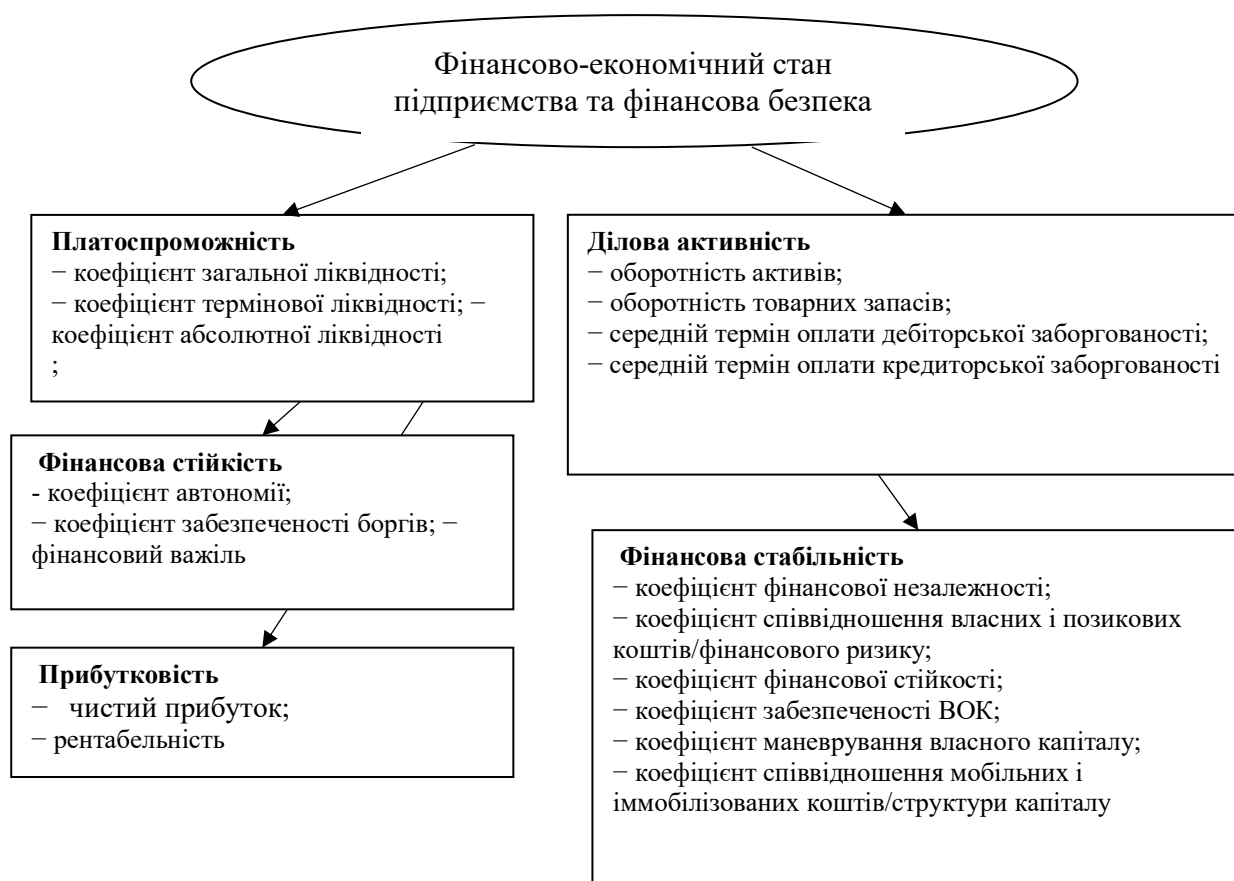

Рис. 1. Основні показники, що характеризують фінансово-економічний стан та рівень фінансово-економічної безпеки підприємства

Проаналізувавши інформацію на рис.1 виявлено, що для оцінки фінансово-економічного стану та рівня фінансового-економічної безпеки підприємства використовують схожі, а подекуди ідентичні показники (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт автономії).

Тобто для визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно здійснити оцінку його фінансово-економічного стану – показники, що характеризують платоспроможність, ділову активність та фінансову стійкість підприємства. Кожен із зазначених показників характеризують якість діяльності підприємства, ефективність прийнятих управлінських рішень та рівень стійкості до впливу зовнішніх та внутрішніх чинників.

Інструментарієм для аналітики бізнес-процесів існують різні програми, але кожне підприємство чи бізнес-аналітик обирає для себе ту, яка є зручнішою

та ефективнішою у використанні. Наразі популярними серед фахівців є такі програми аналізу:

- ✓ «ІНЕК-Аналітик»;
- ✓ «Project Expert»;
- ✓ «Audit Expert»;
- ✓ «Prime Expert»;
- ✓ «Альт-Фінанси»;
- ✓ «Financial Analysis»;
- ✓ «Фінансовий аналіз + Оцінка бізнесу».

На сьогодні розвиток сучасних технологій дозволяє більш оперативно та ефективно розпізнати бізнес-проблеми підприємства, оцінити його фінансово-економічний стан та знайти оперативні способи їх вирішення, що дає можливість пришвидшити процес виходу з кризових для підприємства періодів та станів чи не допустити їх, і тим самим покращити його фінансову безпеку.

Сучасні технології та комп'ютерні програми також дозволяють скоротити термін проведення аналізу та мінімізувати ризик допущення математичних (розрахункових) помилок при оцінці стану господарської та фінансово-економічної діяльності підприємства аналітиком. Особливо ефективними вони є у сучасних нестандартних та нестійких економічних умовах.

Отже, застосування методів бізнес-аналітики із застосуванням новітніх технологій, комп'ютерних програм чи вчасне звернення до послуг бізнес-аналітика дозволить мінімізувати ризики від впливу зовнішніх та внутрішніх чинників підприємства, оперативно розробити та впровадити ефективні механізми підвищення існуючого рівня фінансово-економічної безпеки підприємства та приймати оптимальні управлінські стратегічні рішення.

Список літератури:

1. Гафіяк А. М. ІТ-технології та бізнес аналітика. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 933–937. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/143.pdf

2. Кириша О. В. Роль бізнес-аналітики у фінансовій діяльності підприємства. Економіка, фінанси і управління в XXI столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку. 2017. С. 55–58.

3. Вахлакова В. В., Овечкіна О. А. Фінансово-економічна безпека як основа розвитку економіки України. Фінанси, облік і банки. 2018. № 1 (23). С. 30–38.

URL: <https://jfub.donnu.edu.ua/article/view/6265>

РОЛЬ ОБЛІКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ»

Шевців Л. Ю. Доцент, к.е.н., доцент
кафедри обліку, аналізу і контролю

Під час війни України з російською федерацією є необхідним постійний контроль доходів і витрат, а також рух грошових коштів, які потребують планування за допомогою організації бюджетування на підприємствах. Проте для багатьох бюджети означають лише складання планів продажу, виробництва, використання матеріальних і трудових ресурсів чи взагалі розрахунок окремих показників, що значно звужує можливості бюджетування, адже для прийняття рішень важливим є врахування стратегії реалізації та розподілу ресурсів, тощо.

Мета дослідження полягає у визначенні переваг та проблем бюджетування, а також етапів організації бюджетування на підприємстві.

Теоретико-практичні аспекти бюджетування розглядали такі науковці, як О.Є. Кузьмін, А.М. Ткаченко, Н.І. Рудик, Н.А. Іщенко та ін. Проте, незважаючи на розроблення основ побудови системи бюджетування та формування її окремих елементів для управління фінансами під час здійснення господарської діяльності, стає необхідним удосконалення бюджетування з орієнтуванням саме на стратегічні цілі та врахування змін у бізнесі, що підвищує актуальність цього дослідження.

Здійснюючи організацію бюджетування на підприємстві необхідним є врахування першочергових вимог: визначення цілей діяльності підприємства; впровадження внутрішньофірмового планування та доцільність його

використання тим чи іншим суб'єктом господарювання [1]. Основною ціллю бюджетування є впровадження низки заходів, які підвищують ефективність роботи, серед яких можна виділити: цільову орієнтацію та координацію всіх подій на підприємстві; виявлення існуючих ризиків і зниження їх рівнів; підвищення гнучкості, пристосованості до можливих змін [2].

Однак для організації бюджетування потрібні відповідні спеціалісти. Це може бути спеціально створена робоча група, яка буде займатися саме розробленням бюджетів, а може бути й постійний комітет, що відповідатиме у цілому за систему бюджетування на підприємстві, – від виділення елементів системи бюджетування до заповнення самих бюджетів, їх коректування. Якщо йдеться про мале підприємство, то зазвичай ці обов'язки покладають на єдиного бухгалтера, що відображається на якості, адже контроль виконання бюджетів стає другорядним завданням. На більших підприємствах є персонал, що відповідає за ведення управлінського обліку, у такому разі саме ці працівники і займаються впровадженням бюджетування, що дає змогу розробити такі бюджети, які надавали б максимальну кількість інформації для прийняття рішень.

Слід відзначити, що бюджетування включає у себе не тільки планування, облік і контроль, а й охоплює інші етапи процесу управління, такі як постановки цілей, виконання, стимулювання, мотивація, аналіз, формування управлінського впливу і коригування планів або виконання дій. Для забезпечення дієвості управління підприємством необхідно, щоб бюджетування проходило через усі етапи процесу управління. Підприємства, які не складають бюджетів, втрачають за рік до 20 % своїх доходів. На рис.1. виділено п'ять етапів постановки системи бюджетування в організації (підприємстві) [3].

Бюджетування – це управлінська технологія, яка покликана забезпечити виконання стратегічних цілей підприємства за допомогою розроблення і виконання бюджетів як за структурними підрозділами (центрами відповідальності), так і загалом на підприємстві з позиції збалансованості надходжень та видатків, доходів і витрат, активів та пасивів. Бюджетування є

інтегруючим процесом, який дає змогу підвищити якість та оперативність прийняття рішень, максимізувати очікуваний результат і контролювати ризики господарської діяльності, визначати ефективність бізнес-напрямів і структурних одиниць та планувати діяльність господарюючих суб'єктів на поточні періоди й перспективу [4].

Рис. 1. Етапи постановки бюджетування на підприємстві

Система бюджетування на підприємстві повинні виконувати завдання:

1. Виконання стратегічних цілей та інформаційних потреб.
2. Планування діяльності.
3. Інформаційні підтримка фінансового стану для інвесторів.
4. Формування інформаційної бази для управління проектами.
5. Контроль фінансових ресурсів підприємства.
6. Контроль виконання статей бюджету та стимулювання працівників для цього.
7. Аналіз майбутньої прибутковості з урахуванням реалізації різних «сценаріїв».

У разі побудови бюджетів вибиратися прогнозований варіант розвитку подій, однак окремо зазначатимуть альтернативні варіанти із включенням формули «що – якщо». Здійснення альтернативного варіанту подій бюджетування на довгостроковий період переглядається із заміною

прогнозованого варіанту на альтернативний. Тому, організація бюджетування дає змогу системно підходити до управління підприємством з урахуванням діяльності всіх підрозділів, раціонально використовувати ресурси та більш ефективно управляти фінансовими ресурсами.

Під час організації бюджетування встановлюється мета постановки системи бюджетування. Зокрема, для обробки інформації виділяють такі етапи бюджетування: складання бюджетів, їх затвердження, у процесі чого відбувається врегулювання окремих статей і перерозподіл акцентів, безпосередньо виконання бюджету та контроль, який фактично починається з моменту затвердження бюджету. Водночас замість контролю пропонується складання, розгляд, затвердження звіту про виконання бюджету та аналіз отриманих результатів.

Для організації бюджетування (рис.2) важливим є врахування стратегічних цілей підприємства, результатів аналізу альтернативних варіантів рішень та можливостей передачі окремих процесів на аутсорсинг, що значно зекономить кошти. На рис. 1 спостерігаємо, першочерговим стає встановлення потреби бюджетування для того чи іншого підрозділу, для підприємства у цілому, і тільки після цього вже розроблюються їхні форми. Це дає змогу в майбутньому максимізувати корисну інформацію для управління. Надалі під час формування робочої групи слід відзначити, що не обов'язково розробники та спеціалісти, що складають бюджети, це одні й ті ж самі працівники, можливо окремо наймати людей на виконання цих робіт чи передати той чи інший процес на аутсорсинг. Тільки після того, як визначено мету складання бюджетів, хто буде виконавцем, стає можливим розроблення бюджетів, їх заповнення та аналіз результатів.

Рис.2. Організація бюджетування на підприємстві

На підставі аналізу чи внаслідок впливу внутрішніх та/або зовнішніх умов може виникнути необхідність коректування бюджетів (внесення змін із використанням підходу «що – якщо»), тоді виникає додатковий цикл, що зумовлює повторне заповнення того чи іншого бюджету. Зауважимо, що наведена організація є універсальною та може впроваджуватися на будь-якому підприємстві незалежно від специфіки діяльності й бути частиною управлінського обліку.

Висновки. Отже, організація бюджетування є важливим інструментом внутрішньогосподарського фінансового планування та контролю, невід’ємною частиною управлінського обліку та використовується керівництвом для прийняття управлінських рішень. Впровадження бюджетування на підприємствах дозволить поліпшити фінансові результати завдяки плануванню діяльності та прогнозуванню ризиків, визначити ефективність діяльності, результативність роботи персоналу щодо виконання бюджетів. Оскільки організація бюджетування вимагає залучення додаткових коштів і спеціалістів, тому є потреба в здійсненні автоматизації процесів на підприємстві.

Список літератури:

1. Пожуєва Т.О. Бюджетування як напрямок удосконалення системи управління діяльністю підприємств. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1. С. 73–77.
2. Ткаченко А.М. Бюджетування – ефективний засіб попередження впливу кризових явищ. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_3_005.pdf (дата звернення: 11.03.2019).
3. [Шевців Л.Ю. Управлінський облік: навч. посіб. / Л.Ю.Шевців – Львів : Растр-7, 2022. – 642 с. https://financial.lnu.edu.ua/upravlinskyy-oblik-kl-2](https://financial.lnu.edu.ua/upravlinskyy-oblik-kl-2)
4. Рудик Н.І. Розвиток бюджетування як маркетингової управлінської технології. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 392–395.
5. Волковська Я.В. Управлінський облік витрат операційної діяльності підприємств готельно-ресторанного комплексу : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» ; Харк. нац. екон. ун-т ім. С. Кузнеця, Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі. Харків, 2018. 395 с.

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Шот А.П., к.е.н., доцент
кафедри обліку, аналізу і контролю

Сьогодні глобалізація та світові тенденції розвитку прогресивних технологій диктують моду на цифровізацію, яку неможливо оминати. Це своєрідний must have інструментарію держави ХХІ ст. “Ти або з нами, або поза цифрою і тебе не існує”. Цифрова трансформація дедалі глибше проникає в наше життя, захоплює його та призвичаює до нових вимог і стандартів у всіх сферах. Цифру, яка дбайливо загорнула нас у комфорт та економію ресурсів (зокрема такого цінного – як час), більше неможливо ігнорувати. Не винятком стала й Україна. Цифровізації підкорилися провідні галузі країни, з’явився новий центральний орган виконавчої влади – Міністерство цифрової трансформації України, а в інших міністерствах почали призначатися заступники з питань цифрової трансформації, цифровізації тощо. Не є винятком у цьому плані і сфера бухгалтерського обліку.

Отже, основним завданням держави на сьогодні є забезпечення оптимальних умов, що сприяють цифровізації, та створення можливостей для їх реалізації. Втіленню вимог цифровізації, як сучасного тренду розвитку економіки, бізнесу і суспільства, певною мірою сприяє наявність передумов цифровізації на державному, регіональному та галузевому рівнях. До можливостей, які можуть бути забезпечені державою для реалізації передумов цифровізації, слід віднести: створення та/або вдосконалення необхідної нормативно-правової бази, участь держави в електронній взаємодії з усіма суб'єктами, забезпечення одночасної цифровізації всього суспільства, яка передбачає проникнення цифрових відносин на всі рівні взаємодії її учасників – від особистих до державних.

Варто зазначити, що ключовими цифровими трендами на сьогодні є:

- дані, які стають головним джерелом конкурентоспроможності;
- розвиток сфери Інтернету речей; цифрові трансформації як окремих бізнесів, так і цілих секторів;
- економіка спільного користування;
- віртуалізація фізичних інфраструктурних ІТ-систем;
- штучний інтелект;
- цифрові платформи.

Саме доступ до блокчейн та великих даних, що підтримуються хмарними інструментами аналітики та штучний інтелект, у великій мірі впливають на прийняття бізнесом управлінських рішень. У цьому контексті системи бухгалтерського обліку, які виконують дуже важливу функцію для бізнесу, повинні адаптуватися до цифровізації, трансформували всю систему бухгалтерського обліку і при розробці стратегії розвитку важливий акцент робити на цифровізації.

Перспективи розвитку та впровадження у бухгалтерський облік цифрових технологій відповідає вимогам сьогодення, які продиктовані цифровим розвитком економіки. Слід, відмітити, що існуюча практика організації бухгалтерського обліку свідчить про зростання ролі та вигод від використання

автоматизованих інформаційних систем, проте значна кількість суб'єктів господарювання на сьогодні не мають фінансових можливостей здійснити цифрову трансформацію обліку.

Отже, цифровізація обліку має свої переваги і недоліки, які пов'язані як додатковими витратами так і певними вигодами для бізнесу.

До витрат, зокрема можна віднести:

- інвестиції в комп'ютерне обладнання та програмне забезпечення; потреба у дорогих консультантах (на початковій стадії);
- витрати на системи, процеси, обробку інформації та зміни у звітності;
- постійне навчання та перекваліфікація, зростання потреб та / або вимог до персоналу зі спеціальними навичками;
- охорона та інформаційна безпека;
- контроль та аудит фінансових операцій.

Якщо програмне забезпеченням застаріле або системами неякісна, тоді від впровадження виникають постійні витрати і зменшуються вигоди.

До вигод від цифровізації обліку відносять:

- скорочення (прискорення) облікового циклу, включаючи схвалення кредитів, платежів та інкасо, опублікування транзакцій, закриття книг, формування звітів та відповідно вивільнення часу для аналізу на вищому рівні;
- неперервна доступність послуг;
- цілодобовий доступ та більше задоволених внутрішніх та зовнішніх клієнтів; зменшення помилок;
- вивільнення персоналу бухгалтерів та підвищення продуктивності праці;
- економія поштових та канцелярських витрат, покращені умови для аудиту та безпека тощо [1].

У зв'язку з вищезгаданим варто узагальнити вплив основних цифрових трендів на якість обліку і звітності (табл. 1).

Основні цифрові тренди на їх вплив на якість обліку і звітності

Цифровий тренд	Характеристика	Вплив на якість обліку і звітності	Перешкоди
Дані стають головним джерелом конкурентоспроможності	Дані стають активом. Збирання, опис, зберігання та опрацювання даних дає змогу отримувати цінну інформацію для використання в ділових процесах, суспільному житті, роботі держави	BigData дозволяє підвищити ефективність, точність і швидкість зібраної та наданої інформації.	Висуваються високі вимоги до початкових даних
Розвиток сфери Інтернету речей (Internet of things, IoT, PoT)	Розвиток мережі, що складається із взаємопов'язаних фізичних об'єктів або пристроїв, які мають вбудовані датчики та сенсори, а також програмне забезпечення, що дає можливість здійснювати взаємодію фізичних речей із комп'ютерними системами та мережами	Оперативне отримання інформації; усунення помилок	Недостатній рівень розвитку технічного забезпечення
Цифровізація або цифрові трансформації бізнесу та галузей економіки	Цифрові технології стали базою для створення нових продуктів, цінностей, властивостей та, відповідно, основою отримання конкурентних переваг на більшості ринків	Залежно від галузі економіки, на яку здійснюється вплив, наслідки варіюються. Однозначно, що вимоги до якісної складової звітності посилюються	Часта невідповідність інструментів бухгалтерського обліку сучасним реаліям, через що виникає ряд проблем, пов'язаних із впровадженням цифрових рішень

Джерело: [2]

До ключових напрямів, які характеризують зміни в бухгалтерському обліку під впливом цифровізації належать: зміна процесів ведення обліку, технології і методології отримання, зберігання і надання інформації (технології блокчейн, програмні роботи та програми для роботи із великими масивами даних); зміна взаємодії між зацікавленими сторонами, зменшення інформаційної асиметрії; зміни в об'єктах бухгалтерського обліку: трансформація існуючих, поява нових; посилення якісних характеристик облікової інформації (своєчасності, прозорості, достовірності), поява нових функцій обліку.

Впровадження сучасних цифрових технологій в сферу бухгалтерського обліку впливає як на методологічні аспекти організації бухгалтерського обліку і обробки облікової інформації, так і на технологічні й інформаційні. Процес реєстрації господарських операцій вийшов на новий рівень. Враховуючи можливість хмарних технологій, бухгалтер може працювати в будь-якому місці з будь-якого пристрою (який забезпечує доступ до мережі Інтернет) в спеціалізованій програмі, де використовує зворотній зв'язок в процесі обробки інформації і отримання вхідних документів. Вся інформація вводиться одноразово, і відразу оброблюється.

Технологічний процес обробки даних при використанні сучасного бухгалтерського програмного забезпечення можна розділити на три етапи, на яких розкриємо можливості впровадження сучасних цифрових технологій:

- Збір та реєстрація первинних даних для обробки в програмі. Це введення первинних документів в програмному забезпеченні.
- Формування господарських операцій, структурування синтетичних та аналітичних рахунків, заповнення довідників постійною інформацією. На цьому етапі здійснюється контроль за веденими даними та їх відображенням в програмі. Незважаючи на те, що застосування інформаційних технологій наділяє систему бухгалтерського обліку контрольними функціями, проте їх застосування не гарантує належної адекватності даних фінансової звітності реальному стану речей.

➤ Отримання результатів за звітний період на запит користувача. Це можуть бути бухгалтерські довідки, управлінські звіти, регламентована звітність.

Впровадження цифрових інструментів призводить до зміни в техніці збору та обробки облікової інформації. Хоча всі елементи методу бухгалтерського обліку зберігаються під час використання бухгалтерського програмного забезпечення, вони трансформуються за своєю формою та сутністю.

Серед особливостей в документуванні фактів господарського життя з використанням цифрових технологій виділимо такі:

- накопичення та первинна обробка облікових даних може відбуватися не тільки на робочих місцях, де встановлений комп'ютер з програмним забезпеченням, а в будь-якому місці з доступом до мережі Інтернет за умови використання хмарного програмного забезпечення. Результатом є скорочення потоку паперових документів і наближення до повністю безпаперової форми ведення обліку. Однією з переваг використання хмарних технологій є те, що користувачі можуть в будь-який момент у зручному для них місці отримати документ в його первинному вигляді та подивитися дані по ньому. Сучасні програмні продукти для ведення обліку дозволяють на базі документа створити інші із заповненими даними. Так, в програмі BAS Бухгалтерія на базі документа «Рахунок на оплату покупцю» передбачено створення документів «Реалізація товарів та послуг» (Видаткова накладна), «Платіжне доручення» та ін. За допомогою обробок отримані первинні документи можна занести в програму автоматично та відразу побудувати звіти за документами;

- з'являється можливість ведення даних за допомогою різних засобів. Причому це не тільки сканери штрих-коду (для швидкого пошуку товару та ведення його в документах), касові апарати (для обліку виручки в роздріб), смарт-картки (для обліку праці та зарплати), ваги (для автоматичної передачі даних про вагу товарів). Суттєві зміни можуть бути досягнуті завдяки впровадженню технології Інтернет речей. За умови оснащення основних вузлів і механізмів станків і машин датчиками, виконавчими і контролюючими

пристроями та процесорами під час виробничого процесу здійснюється збір аналітичних даних. Після їх обробки та передачі в інформаційні системи бухгалтерського обліку автоматично формуватиметься база даних про стан обладнання та відповідні виробничі процеси. За умови забезпечення надійної роботи фізичних пристроїв (датчиків, сенсорів тощо) участь людини при складанні частини первинних документів стає просто непотрібною. Суттєвих змін в умовах використання цифрових технологій зазнає організація документування.

По-перше, значно зростають обсяги використання електронних документів, по-друге, з'являється можливість автоматичного складання первинних документів. Крім того, нові технології створюють нові можливості для створення нових умов безпеки даних. Для підвищення ефективності впровадження цифрових технологій слід забезпечити проведення цифровізації країни комплексно, а не окремих її сфер. Саме тому цифрові тренди притаманні різним сферам життя та діяльності суб'єктів господарювання і людей, незважаючи навіть на те, що вони прямо можуть і не впливати на них або їх застосування в конкретній сфері вимагає виконання додаткових дій. Зокрема, враховуючи можливості технології блокчейн, яка пов'язана, насамперед, з фінансовою сферою, її застосування має багато перспектив і в сфері бухгалтерського обліку. Наразі дана технологія дозволяє зберігати дані за допомогою постійної цифрового запису; забезпечувати доступ кожного учасника до актуальної копії бази даних, швидкість і надійність виконуваних операцій; захист операцій і користувачів завдяки децентралізації даних між серверами. Саме тому очікується масове застосування в майбутньому технології блокчейн у фінансово-економічній сфері: в банківському секторі, на ринку цінних паперів, у державному управлінні. Перспективи впровадження цієї технології на даному етапі є однозначними для управлінського обліку, для фінансового обліку потрібно чітко врегулювання на державному рівні з внесенням відповідних змін до законодавства. Блокчейн та створені в його середовищі смарт-контракти (як нової форми угоди, яка передбачає

максимально повне врахування умов контракту на етапі його проектування та їх формалізацію у вигляді програмного коду без наступного коригування [8]) за умови розробки належної нормативно-правової бази здатні істотно змінити форму та процес взаємодії суб'єктів господарювання.

Впровадження смарт-контрактів може змінити процес документообігу, проте, враховуючи, що «вони можуть працювати тільки з активами, які знаходяться в їх цифровій еко-системі», то питання підключення віртуального та реального світу на сучасному етапі ускладнюють цей процес. Можливості, які надають цифрові технології, забезпечують гнучкий розподіл облікової роботи між працівниками з різних ділянок обліку. Залежно від обсягу робіт та від розміру підприємства змінюється перелік виконавців. Якщо підприємство велике і має офіси не тільки в одному приміщенні для найбільшої ефективності облікових робіт передбачається виділення сервера, на якому встановлюється програма (інформаційна база) та підключаючись до сервера з будь-якого місця відбувається робота з програмою. Проте використання «хмарного» програмного забезпечення дозволяє спростити таку схему (в частині використання спеціалізованого обладнання) та надає можливість роботи в одній інформаційній базі користувачам без додаткових витрат на облаштування окремого робочого місця та встановлення сервера. В той же час цифрова трансформація економіки змінює вимоги до персоналу, зокрема і облікового. Ринок праці формує «...попит на бухгалтерів, які, крім знань спеціальності, володіння іноземними мовами, мають навички віртуальної співпраці, креативного мислення, професійної відповідальності, гнучкості й адаптивності». Цифрові технології, висуваючи вимоги до рівня знань і навиків працівників, забезпечують оперативніше виконання обов'язків та змістовно розширюють їх. Так, отримуючи завдання від управлінського персоналу щодо надання інформації в необхідних розрізах, бухгалтер повинен розуміти особливості роботи програмного забезпечення для того, щоб за допомогою налаштувань побудувати необхідну форму звітності. Збільшення обсягів і складності інформаційних потоків викликає і зростання ризиків втрат,

спотворення інформації, які можуть носити також умисний, корисливий характер (табл. 2). Цифровізація бухгалтерського обліку крім переваг, приховує і ряд ризиків для бізнесу, пов'язаних із використанням цифрових технологій. Найважливіша небезпека це кібератаки. Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму, кібератаки належать до п'ятірки головних небезпек, що загрожують людству. За останні роки кіберзлочинність зросла в десятки разів. Найбільші ризики характерні для фінансово-кредитного сектору економіки (збитки від кібератак сягають \$1,5 трлн.). Проте загроза кібератак сьогодні є актуальною практично для усіх галузей. За приблизними оцінками щорічний збиток світовому бізнесу від кібератак складає до \$600 млрд., а обсяг інвестицій у кіберзахист складає \$96 млрд. Крім цього, новими трендами стали шахрайство з криптовалютами та атаки на віртуальні цінності в блокчейне [3].

Таблиця 2

Ризики цифровізації обліку

Ризики	Прояви в сфері бухгалтерського обліку
Ризики, пов'язані із застосуванням Інтернету речей	автоматичне перенесення недостовірних даних внаслідок проблем в роботі фізичних пристроїв
Ризики застосування штучного інтелекту, роботизації, автоматизації	– витік облікової інформації, яка є комерційною таємницею; – скорочення облікового персоналу
Ризики використання технології блокчейн	– незмінність інформації; – неможливість виправлення помилок
Ризики, пов'язані з використанням імпортного програмного забезпечення та мікроелектроніки	заборона використання бухгалтерського програмного забезпечення
Ризики, пов'язані із застосуванням хмарних і розподільних обчислень	складність контролю за роботою хмарного програмного забезпечення; складність в своєчасному запобіганні збоєм
Ризики, пов'язані зі стійкістю роботи Інтернету	складність введення даних до хмарного програмного забезпечення; несвоєчасна подача звітності
Ризики, пов'язані з підвищенням рівня складності бізнес-моделей і відсутністю кваліфікованих кадрів	недостатній рівень знань облікового персоналу в частині роботи з цифровими технологіями

Джерело: [4]

Найхарактерніші ризики та їх прояви у сфері бухгалтерського обліку наведені у табл.2.

Таким чином, перспективи розвитку та впровадження у бухгалтерський облік цифрових технологій відповідає вимогам сьогодення, які продиктовані цифровим розвитком економіки. Проте, створюючи значні переваги, цифрові технології в обліку у своїй основі приховують і потенційні ризики, якими необхідно управляти за для зменшення їх впливу на ведення бізнесу.

Список літератури:

1. Hoffman C. Accounting and auditing in the digital age. June 28, 2017. URL: <http://xbrlsite.azurewebsites.net/2017/Library/AccountingAndAuditingInTheDigitalAge.pdf>.
2. Безручук С.Л., Грабчук І.Л. Основні концепції впливу цифровізації на якість бухгалтерського обліку. Облік і оподаткування. №4 (98). 2021.
3. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf
4. Шевчук І.Б., Депутат Б.Я., Тарасенко О.Є. Цифровізація та її вплив на економіку України: переваги, виклики, загрози й ризики. Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 47-2. С. 173-177. URL:http://bses.in.ua/journals/2019/47_2_2019/34.pdf.

ГАРМОНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

Гончарук С.М., к.е.н., доцент
кафедри обліку, аналізу і контролю

Гармонізація фінансової звітності - це процес створення спільних стандартів і політик у фінансовій сфері з метою забезпечення взаємної сумісності і зрозумілості між різними суб'єктами господарювання, регуляторами, фінансовими установами та іншими зацікавленими сторонами.

Гармонізація фінансової звітності має на меті усунення розбіжностей у фінансовій звітності, методології оцінки активів і зобов'язань, а також установлення єдиних правил для фінансової звітності. Це дозволяє забезпечити

порівнянність фінансових результатів різних підприємств та зробити фінансову інформацію більш достовірною і прозорою.

Один з ключових інструментів гармонізації фінансової звітності - це впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, таких як МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності) або US GAAP (загальноприйняті бухгалтерські принципи в США). Ці стандарти визначають правила складання фінансової звітності, класифікацію активів і зобов'язань, принципи визнання доходів і витрат та інші аспекти фінансового звіту.

Гармонізація фінансової звітності сприяє поліпшенню якості фінансової звітності, забезпечує більшу прозорість і довіру до фінансової інформації, спрощує порівняння фінансових результатів різних підприємств і полегшує прийняття рішень на основі об'єктивних даних. Крім того, гармонізація сприяє зниженню витрат на підготовку фінансової звітності, особливо для компаній, що мають бізнес у різних країнах і підлягають вимогам різних національних стандартів.

Загалом, гармонізація фінансової звітності сприяє розвитку міжнародної економіки, покращує доступність і порівнянність фінансової інформації та забезпечує більшу стабільність та довіру на ринках.

Україна на сьогодні є невід'ємною складовою європейського економічного співтовариства і поступово набуває все більшого значення як бізнесовий та політичний партнер. Хоча національні особливості побудови облікової системи та здійснення фінансового контролю існують, проте інтеграційні економічні процеси викликають потребу в гармонізації національних облікових систем і аудиторських процесів у міжнародному та європейському масштабах.

Відповідно до Листа Мінфіну України від 29.12.17 р. № 35210-06-5/37175 "Про застосування міжнародних стандартів фінансової звітності" [1]: Законом України від 05.10.2017 № 2164-VIII "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"[2] щодо

удосконалення деяких положень" внесені зміни до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".

Відповідно до підпункту 2 пункту 10 Закону сферу застосування міжнародних стандартів фінансової звітності поширено на великі підприємства (підприємства, які відповідають критеріям, встановленим підпунктом 2 пункту 2 розділу I Закону, та належать до підприємств, що становлять суспільний інтерес відповідно до підпункту 1 пункту 1 розділу I Закону) та підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення [1]/

З урахуванням внесених Законом змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" МСФЗ для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності застосовують:

обов'язково —

- підприємства, що становлять суспільний інтерес (підприємства — емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до цього Закону належать до великих підприємств),
 - публічні акціонерні товариства,
 - підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення,
 - а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України (пункт 2 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419);
- добровільно — інші підприємства (суб'єкти господарювання, крім бюджетних установ), які самостійно визначили доцільність застосування МСФЗ.

Фінансова звітність та консолідована фінансова звітність за 2017 рік складалась підприємствами, які вперше переходили на МСФЗ, згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності) є глобально визнаним набором стандартів, розробленим Міжнародним фінансовим стандартами ради (МФСР). Ці стандарти встановлюють принципи та вимоги до підготовки та представлення фінансової звітності підприємств.

Таким чином Україна використовує МСФЗ як основу для регулювання фінансової звітності. Значення застосування МСФЗ в Україні полягає в наступному:

Використання МСФЗ допомагає забезпечити узгодженість фінансової звітності українських підприємств зі світовими стандартами. Це сприяє зрозумілості та порівнянню фінансової інформації між різними компаніями та країнами.

Використання МСФЗ сприяє покращенню доступності капіталу для українських підприємств, особливо для тих, які залучають інвестиції з-за кордону. Міжнародні інвестори часто вимагають фінансову звітність, підготовлену відповідно до МСФЗ, для розуміння фінансового стану та результатів діяльності підприємств.

МСФЗ встановлюють чіткі принципи та вимоги до підготовки фінансової звітності, що сприяє підвищенню якості звітів. Вони забезпечують більш повну, Список літератури:

1. Лист Мінфіну України від 29.12.17 р. № 35210-06-5/37175 "Про застосування міжнародних стандартів фінансової звітності" [27]:

2 Закон України від 05.10.2017 № 2164-VIII "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ В БІЗНЕСІ

Ярема Я.Р., д.е.н., професор
кафедри обліку, аналізу і контролю

Необхідність ведення обліку в системі оподаткування обумовлена забезпеченням умов для проведення державного контролю за дотриманням податкового законодавства суб'єктами господарювання.

Так, платник податків зобов'язаний:

- вести в установленому порядку облік доходів і витрат, складати звітність, що стосується обчислення і сплати податків та зборів;
- подавати до контролюючих органів декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів;
- сплачувати податки та збори в строки та у розмірах, встановлених ПКУ;
- подавати на вимогу контролюючих органів (у випадках, визначених законодавством) документи з обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінансову звітність, інші документи, пов'язані з обчисленням та сплатою податків та зборів;
- забезпечувати збереження документів, пов'язаних з виконанням податкового обов'язку, протягом строків, встановлених ПКУ.

Платник податків має право:

- безоплатно отримувати в органах державної податкової служби та в митних органах, у тому числі і через мережу Інтернет, інформацію про податки та збори і нормативно-правові акти, що їх регулюють, порядок обліку та сплати податків та зборів, права та обов'язки платників податків, повноваження контролюючих органів та їх посадових осіб щодо здійснення податкового контролю;
- обирати самостійно, якщо інше не встановлено ПКУ, метод ведення обліку доходів і витрат;
- за методикою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, вести облік тимчасових та постійних податкових різниць, та використовувати дані такого обліку для складання декларації з податку на прибуток.

Суб'єкти господарювання зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Слід зазначити, що бухгалтерський облік та облік у системі оподаткування мають певну подібність. Так, зміст більшості операцій, що відображаються у обліку з метою оподаткування взаємопов'язаний з бухгалтерськими проведеннями у фінансового обліку. Разом з тим облікові підсистеми мають відмінності. Так, фінансовий облік відрізняється за:

- окремими первинними документами (податкова накладна – в обліку у системі оподаткування, товаротранспортна накладна – у фінансовому обліку);
- обліковими реєстрами, що є носіями впорядкованої вторинної інформації. Оскільки в обліку відображається наявність та рух усіх засобів підприємства, джерел їх утворення та здійснюваних господарських процесів, для кожного об'єкта обліку необхідна інформація, яка б найбільш повно його характеризувала, відображаючи його специфічні особливості. Саме цим пояснюється необхідність застосування в облікових підсистемах різних облікових реєстрів. Використання тих чи тих реєстрів зумовлюється також технікою і технологією ведення обліку, рівнем використання обчислювальної техніки. У бухгалтерському обліку використовують такі облікові реєстри, як: книги, журнали, відомості, картки, машинограми, окремі листки тощо. В обліку у системі оподаткування наряду з подібними реєстрами використовують такі, як книга обліку доходів та витрат суб'єктів малого підприємництва, реєстри виданих та отриманих податкових накладних, аналогів яким у фінансовому обліку взагалі немає. На основі облікових реєстрів складається звітність підприємства.

Слід відмітити, що податкові форми звітних документів набагато численніші, ніж у фінансовій звітності, терміни подання податкової звітності

оперативніші порівняно з фінансовою. Водночас документи податкової звітності, як це не парадоксально, виконують функції первинних документів фінансового обліку, оскільки для складання деяких форм податкової звітності дані фінансового обліку – лише вихідна інформаційна база, а потім ці самі форми податкової звітності є основою для записів в аналітичних реєстрах фінансового обліку.

Порушення у веденні податкового обліку тягнуть за собою виникнення помилок у визначенні бази оподаткування. Відсутність податкової звітності, несвоєчасна її подача, неповна сплата податків до бюджету, неправильне визначення розмірів нарахованих податків і зборів, помилки при веденні обліку у системі оподаткування вважаються правопорушеннями і тягнуть за собою покарання винних осіб, стягнення штрафів, пені за несвоєчасну чи неповну сплату податків. Добре поставлена справа з організації податкового обліку дозволять підприємству уникнути штрафів, досягнути високого рівня прибутковості.

Платники податку, які відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності або положення (стандарти) бухгалтерського обліку, ведуть облік доходів і витрат за такими стандартами з урахуванням положень ПКУ. Платники податків зобов'язані забезпечити зберігання документів, пов'язаних із виконанням вимог законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, не менш як 1095 днів з дня подання податкової звітності, для складення якої використовуються зазначені документи. Облік у системі оподаткування впорядкована система збору, реєстрації та узагальнення, зберігання й передачі інформації для визначення податкових платежів на основі даних первинних документів, що здійснюється шляхом суцільного, безперервного документування господарських операцій, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків та зборів. Ієрархічна структура обліку у системі оподаткування Форми первинних документів податкового обліку можуть бути встановлені чинним

податковим законодавством (наприклад, податкові накладні). У випадку, коли форми первинних документів податкового обліку не передбачені, замість них на практиці використовуються первинні облікові документи бухгалтерського обліку. До того ж платник податків може розробити облікові документи податкового обліку самостійно (наприклад, бухгалтерські довідки, податкові розрахунки, коригування, пояснювальні записки тощо). При цьому податкові органи не можуть вимагати від платника документів, не встановлених законодавством, однак мають право не визнати витрати платника, якщо вони не будуть підтверджені документально.

До первинних документів бухгалтерського обліку висуваються певні вимоги. Так, вони мають бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо — безпосередньо після її закінчення. Для контролю та зручності обробки даних на підставі первинних документів можуть складатися узагальнюючі облікові документи (наприклад, матеріальний звіт). Первинні й узагальнюючі облікові документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати такі обов'язкові реквізити, як: 1) назва документа (форми); 2) дата й місце складання; 3) назва підприємства, від імені якого складений документ; 4) склад і обсяг господарської операції, одиниця виміру господарської операції; 5) посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції й правильність її оформлення; 6) особистий підпис або інші дані, які дають можливість ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції; 7) інші, які передбачені податковим законодавством.

Податкові реєстри призначені для систематизації й накопичення інформації, що міститься в прийнятих до обліку первинних документах, аналітичних даних податкового обліку для відображення в податковій декларації. Реєстри податкового обліку ведуться у вигляді спеціальних форм на паперових або машинних носіях. Облікові реєстри – це облікові таблиці (бланки) встановленої форми і змісту для відображення господарських операцій на рахунках обліку, письмовий документ, який містить накопичені та

згруповані за певними однорідними ознаками дані первинних документів. Форми реєстрів податкового обліку й порядок відображення у них даних первинних і узагальнюючих облікових документів розробляються платником податків самостійно, за винятком встановлених податковим законодавством. У розроблених формах реєстрів аналітичний облік має також детально розкривати порядок формування податкової бази. При зберіганні реєстрів податкового обліку необхідно забезпечувати їх захист від несанкціонованих виправлень. Виправлення помилки в реєстрі податкового обліку має бути обґрунтоване й підтверджене підписом особи, яка внесла виправлення, із вказівкою дати й обґрунтуванням виправлення.

Третім рівнем обліку у системі оподаткування є податкова звітність, тобто, документи, які складаються платником податків самостійно на основі даних податкового обліку та подаються в органи податкової служби в строки, встановлені законодавством. Податкова декларація, як правило, містить такі дані: 1) період, за який визначається податкова база; 2) систему показників, що дозволяють точно розрахувати податкову базу для конкретного податкового платежу; 3) сума податкового платежу. Згідно з п. 5 ст. 8 Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" підприємство самостійно затверджує правила документообігу й технологію обробки облікової інформації.

Слід зауважити, що на сучасному етапі через відсутність нормативної регламентації ведення обліку з метою оподаткування суб'єкти господарювання стикаються з рядом проблемних питань щодо:

- формування системи первинних облікових документів, якість та кількість яких буде вважатися достатньою для підтвердження бази оподаткування;
- формування системи податкових реєстрів на основі первинних облікових документів; - повного і достовірного забезпечення відображення інформації у податковій звітності на основі даних бухгалтерського обліку.

АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Петришин Л.П., д.е.н., доцент
кафедри обліку, аналізу та контролю

До Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» № 996-XIV від 16.07.1999 р. були внесені зміни Законом України № 2435-IX від 19.07.2022, який набрав чинності з 10.08.2022 року. Зауважимо на основні облікові зміни, що відбулися у зв'язку з прийняттям цього законодавчого акту.

1) Запроваджено категорії груп материнського підприємства та його дочірніх підприємств.

Відтепер чітко визначено поняття «група – група юридичних осіб, що складається з підприємства, яке контролює інші підприємства (материнське підприємство), та всіх підприємств, які ним контролюються (дочірніх підприємств)» і надана класифікація груп (доповнення до статті 1 Закону №996). Відповідно до НП(С)БО або міжнародних стандартів материнські підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції, складають та подають консолідовану фінансову звітність Групи.

Закон №996 встановлює підходи до класифікації підприємств за критеріями, що розраховуються підприємством самостійно на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік: балансова вартість активів; чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг); середня кількість працівників. Вартісні критерії визначені на рівні – включно і встановлені в євро в перерахунку за середньорічним офіційним курсом за попередній рік [1]. Для віднесення до складу тієї чи іншої категорії (мікропідприємства, малі, середні або великі підприємства), показники річної консолідованої фінансової звітності Групи на дату такої звітності, повинні відповідати щонайменше двом із вказаних критеріїв. Аналогічно цьому, оновленими нормами статті 12 Закону №996 встановлюються підходи до класифікації Груп юридичних осіб. Склад фінансової звітності (тобто в якому пакеті, із скількох форм фінансової звітності вона подається: за НП(С)БО 1[3] чи НП(С)БО 25[4]) має чітко

корелювати з розмірами підприємства. Про перелік форм треба поставити відмітки в декларації з податку на прибуток підприємства. Невідповідність складу поданої фінансової звітності розмірам підприємства може мати негативні наслідки, які пов'язані з не визнанням податкової декларації з податку на прибуток як такої, що подана. І відповідно, за несвоєчасну подачу податкової декларації з податку на прибуток слідує штрафні санкції .

2)Звільнено малі та середні групи від обов'язкового складання і подання консолідованої фінансової звітності. Виключення – це групи, у складі яких є підприємства, що становлять суспільний інтерес. Простіше кажучи, якщо у складі малої або середньої групи є ССІ-підприємство, то така група все одно зобов'язана складати та подавати консолідовану фінансову звітність та консолідований звіт про управління.

3)Вдосконалено окремі норми щодо подання фінансової звітності, складеної за Міжнародними стандартами фінансової звітності на основі таксономії фінансової звітності в єдиному електронному форматі та уточнено перелік підприємств, які складають фінансову звітність за МСФЗ.

Законом визначено, що таксономія фінансової звітності за міжнародними стандартами видається Радою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (ст. 1 Закону №996[2]) та оприлюднюється державною мовою на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту (ст. 11 Закону №996),

В Україні на сучасному етапі використовуються дві концептуальні основи: перший варіант - це НП(С)БО або другий - це МСФЗ (перелік таких суб'єктів господарювання є обмеженим, тому підприємству самостійно необхідно протестувати себе на предмет того, чи воно не підпадає до цієї категорії. Перелік підприємств, які повинні складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами доповнений двома новими категоріями. Тепер обов'язок до її складання стосується: підприємств, що становлять суспільний інтерес (ССІ); публічних акціонерних

товариств; суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях; материнських підприємств груп, у складі яких є підприємства, що є ССІ :материнських підприємств великої групи, які не належать до категорії великих підприємств; підприємств, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

4)Оновлено вимоги щодо оприлюднення фінансової звітності.

На сьогодні існує дві категорії підприємств, які згідно ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні оприлюднюють фінансову звітність або не зобов'язані оприлюднювати її. Для групи підприємств, які зобов'язані оприлюднювати фінансову звітність згідно Закону аудит є обов'язковим, тому що оприлюднення відбувається лише проаудійованої фінансової звітності, тобто підтвердженої аудиторським висновком. Для річної звітності характерною є необхідність подачі проаудійованої та оприлюдненої фінансової звітності до ДПС[5]. Ця норма є теж в законі ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і вказує на те, що суб'єкти господарювання, які оприлюднюють звітність і для яких аудит є обов'язковим, зобов'язані подавати фінансову звітність до органів ДПС, де вона аналізується на предмет недоліків, які зауважені аудиторами і можуть впливати на оподаткування.

Підприємство зобов'язане оприлюднити на своїй веб-сторінці або своєму веб-сайті (у повному обсязі): річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність, відповідні аудиторські звіти, звіт про управління та консолідований звіт про управління, звіт про платежі на користь держави та консолідований звіт про платежі на користь держави, а також забезпечувати доступність фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності для ознайомлення юридичних та фізичних осіб за своїм місцезнаходженням.

Оприлюднена річна фінансова звітність та річна консолідована фінансова звітність (у повному обсязі разом з аудиторськими звітами) повинні зберігатися на веб-сайтах підприємств, не менше шести років.

5) Уточнено норми щодо формування електронних первинних документів.

Зокрема, залежно від характеру господарської операції та технології обробки облікової інформації до первинних документів можуть бути включені додаткові реквізити. Первинні документи, створені автоматично в електронній формі програмним забезпеченням інформаційно-комунікаційної системи, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови наявності накладеного на електронний документ електронного підпису чи печатки з дотриманням вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг.

б) Інші зміни

У Законі визначено поняття «документооборот» (ст.1 Закону №996) та уточнено, що підприємства, які відповідно до цього Закону належать до мікропідприємств (крім ССІ) та не зареєстровані платниками ПДВ, можуть узагальнювати інформацію в реєстрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису (ст.3 Закону №996).

Як висновок зауважимо, що за підсумками року суб'єктам господарювання варто перерахувати критерії та перевірити категорію підприємства, визначити категорію Групи, та готуватися до аудиту фінансової звітності вже з урахуванням нових .

Список літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 – XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Наказ Міністерства фінансів України від 12.11.2021 № 595 «Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності 2021» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20595>.

3. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку №1 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24.

4. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку №25 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24.

5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

СТАТИСТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ У ПЕРІОД КОРОНАКРИЗИ

Лобода Н.О. к.е.н., доцент
кафедри обліку, аналізу і контролю

В умовах сьогодення лізинг є найбільш ефективним методом для багатьох українських підприємств, який може стати потужним імпульсом технічного переозброєння виробництва та активізувати (особливо в умовах військового стану) інвестиційний процес в країні. Використання лізингу сприяє швидкому оновленню матеріально-технічної база суб'єкта господарювання (придбання найновішої техніки, використання сучасних технологій тощо). Ефективність цієї фінансової послуги для розвитку малих та середніх підприємств полягає в інтенсифікації інвестиційного процесу, покращенні фінансового стану підприємств-лізингодержувачів, прискоренні розвитку бізнесу, а також сприяє посиленню конкуренції.

Розвиток українського ринку лізингових послуг неможливий без глибокого аналізу світового ринку даних послуг, оскільки від цього залежить розвиток та ефективність функціонування економіки в цілому.

Досліджуючи світовий ринок лізингових послуг, можна зазначити, що обсяг лізингових угод показав невелике зниження обсягів нового бізнесу в 2020 році після десятиліття безперервного зростання (табл. 1), оскільки пандемія COVID-19 змінила глобальну економіку та призупинила інвестиції в обладнання.

Аналізуючи дані таблиці 1, можна зазначити, що найбільша частка світового обсягу лізингових угод припадає на Північну та Південну Америку, Азію та Європу - 97,3 та 97,5% (у 2019 та 2020 роках відповідно). В Африці, у порівнянні з 2018-2019 роком, спостерігалось вражаюче відсоткове зростання (20,9%), а в 2019-2020 роках спостерігаємо найбільше скорочення лізингового бізнесу - на 40%. Скорочення лізингового бізнесу в 2019-2020 роках присутнє і в Європі, Північній та Південній Америці - на 7,58 та 6,31% відповідно. У свою чергу, Азія в 2018-2020 роках показує стабільне відсоткове зростання лізингового бізнесу (збільшення даного показника в позитивну сторону здійснюється за рахунок зростання ринків Китаю та Кореї).

Таблиця 1.

Світовий обсяг ринку лізингових послуг в 2018-2020 рр.

	Сукупна вартість лізингових угод, млрд. дол. США			Відсоткове зростання 2018-2019 рр., %	Відсоткове зростання 2019-2020 рр., %	Частка світового ринку		Зміна частки світового ринку 2019-2020 рр., %
	2018 р.	2019 р.	2020 р.			2019 р.	2020 р.	
Європа	427,0	448,0	414,4	4,91	-7,58	32,8	30,9	-1,9
Азія	350,7	355,9	402,1	1,48	12,9	26,1	30,0	3,9
Північна та Південна Америка	474,7	523,7	490,7	10,32	-6,31	38,4	36,6	-1,8
Австралія і Нова Зеландія	28,5	27,3	26,4	-4,21	-3,29	2,0	1,9	-0,1
Африка	6,2	7,5	4,5	20,9	-40,0	0,5	0,3	-0,2
РАЗОМ	1287,1	1362,4	1338,1					

Джерело: розроблено автором за даними [1, 2, 3]

Торгова асоціація Leaseurope, яка об'єднує 44 асоціації-членів з 31 країни Європи, представляє європейський ринок лізингових послуг, довгострокової та короткострокової оренди автомобілів. У 2021 році асоціація представляла близько 1350 лізингових фірм і більше 530 невеликих компанії з термінової оренди.

Можна зазначити, що Торгова асоціація Leaseurope, яка представляє приблизно 91% Європи ринку лізингу в 2021 році, оприлюднила статистичні дослідження щодо розвитку ринку лізингових послуг в Європі за I півріччя 2021 року.

Як показують результати статистичного дослідження, загальні обсяги лізингових послуг в першій половині 2021 року склали 152,9 млрд. євро, що на 32,1% більше, ніж за той же період 2020 року. Лізинг транспортних засобів і обладнання зріс на 39,4% і 24,7% відповідно. У першій половині 2021 року обсяги лізингу нерухомості також зросли на 7,8%, хоча й повільніше, ніж обладнання. У 2021 році загальні обсяги нових лізингових угод склали 388,7 млрд. євро (рис. 1), які надавалися підприємствам через компанії торгової асоціації Leaseurope, що показує зростання на 15,8% порівняно з 2020 роком. Враховуючи глобальну пандемію COVID-19, компанії з лізингу обладнання продемонстрували надзвичайну стійкість у світлі проблем, з якими вони зіткнулися протягом 2019-2020 рр.

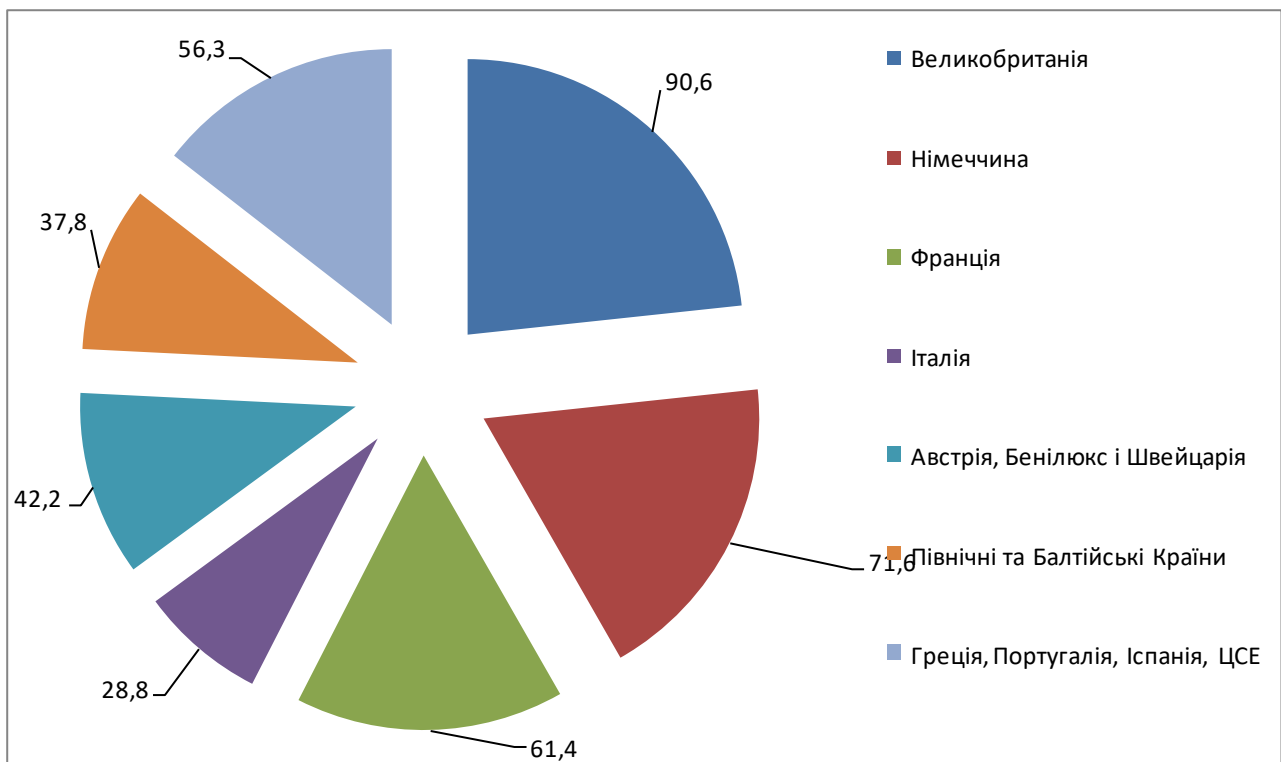

Рис. 1. Обсяги нового лізингу по країнах у 2021 році, млрд. євро

Джерело: розроблено автором за даними [1, 2, 3]

Із вище проведеного аналізу ринку лізингових послуг в 2018-2020 рр. та оприлюднених даних торгової асоціації Leaseurope можна констатувати, що після спаду в 2020 році через пандемію COVID-19 європейський ринок лізингових послуг повертається на шлях відновлення в 2021 році.

Рік 2021 для європейського сектору лізингу ознаменувався значним пожвавленням. Більшість національних ринків лізингу отримали позитивні результати. Понад три чверті країн зафіксували двозначне зростання у 2021 році порівняно з попереднім роком.

Аналізуючи дані рис. 2, можна констатувати, що основні сектори лізингу, включаючи автомобілі, а також машинобудування та промислове обладнання, покращують продуктивність зростання світового ринку лізингових послуг в усіх напрямках.

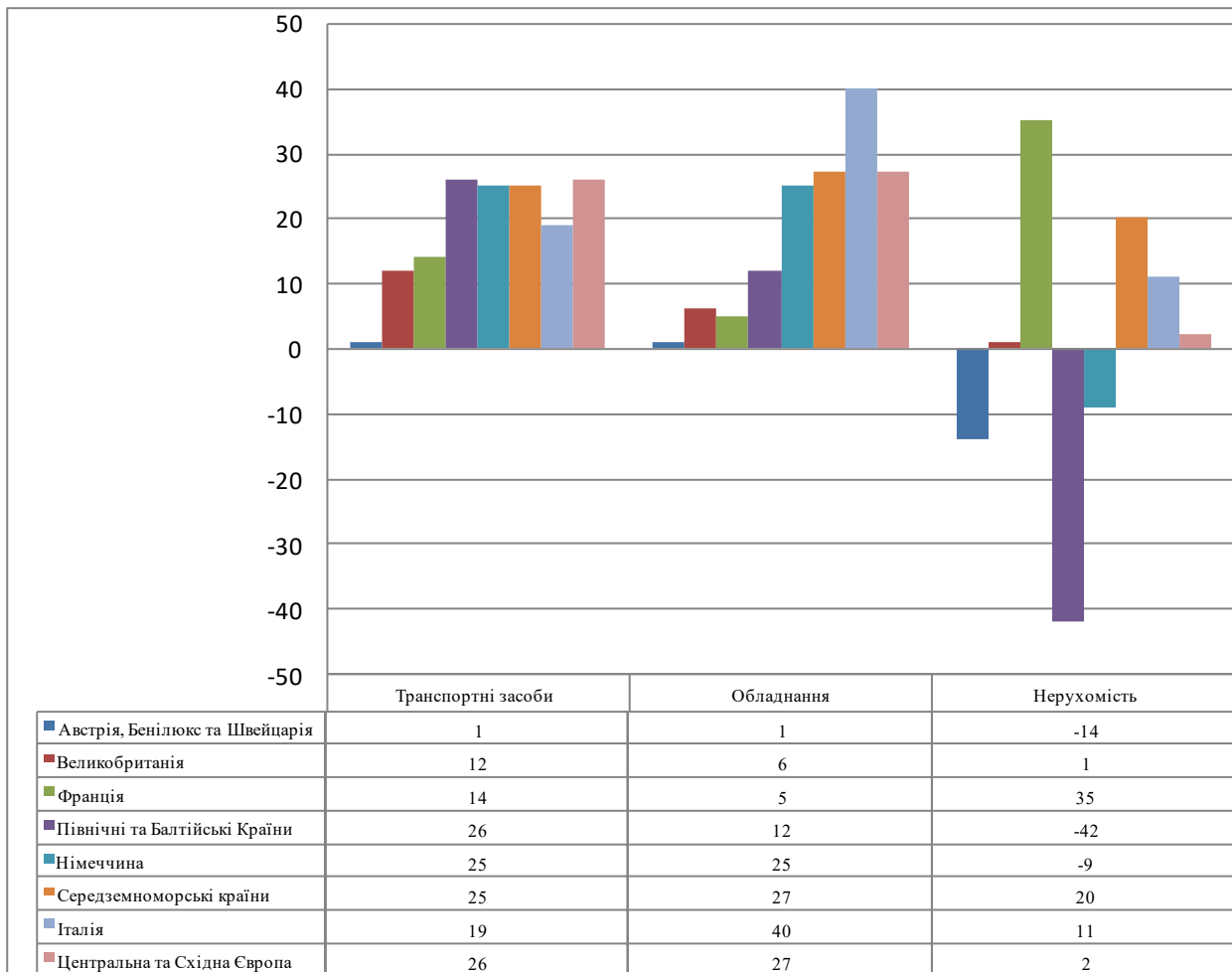

Рис. 2. Обсяги нового лізингу по країнах у 2021 році, млрд. євро

Джерело: розроблено автором за даними [1, 2, 3]

Протягом 2021 року лізингодавці європейського ринку лізингових послуг надали нове обладнання (включаючи транспортні засоби) обсягом 375,5 млрд. євро та нової нерухомості обсягом 13,2 млрд. євро. Сегмент обладнання зріс на 15,9% порівняно з попереднім роком, тоді як лізинг нерухомості показав менший приріст, на 13,7%.

Отже, лізинг можна розглядати як одну з найцікавіших та найперспективніших форм інвестування, здатну значно поживавити процес оновлення виробництва та входження економіки країни в структуру світової системи господарювання [4].

Список літератури:

1. The leasing industry: how to navigate through unprecedented and disruptive developments? KPMG Advisory 2020, 10 p. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/nl/pdf/2020/services/the-leasing-industry-how-to-navigate-through-unprecedented-and-disruptive-developments.pdf>
2. Leasing global market report opportunities and strategies to 2030, by type, mode. The Business Research Company. 2022. 486 p.
3. Leasing.com's trends for the 2022 new car market. Motor Finance Online February 1, 2022. URL: <https://www.motorfinanceonline.com/news/leasing-com-2022-new-car-market-trends>.
4. Loboda N. Efektywność inwestycji dyskursywnego podejścia / N. Loboda // Współczesne problemy zarządzania: Jarosław: PWSTE, 2013. – Nr. 1 (Rynki finansowe i finance przedsiębiorsty). – С. 71-82.

МСФЗ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Карапета М., здобувач

освітнього ступеня «магістр»

Львівського національного університету імені Івана Франка

(наук. керівник: к.е.н., доцент Гончарук С.М.)

На сьогоднішній день проблема формування фінансової звітності за МСФЗ уже широко розкрита у різних наукових джерелах. Однак, у багатьох українських підприємств досі не склалося розуміння потреби переходу на МСФЗ. Єдиним обґрунтуванням таких змін вони вбачають у необхідності привести українські норми у відповідності до європейських, що диктується євроінтеграцією. Втім, МСФЗ передбачає не просто зміну зовнішнього вигляду відображення фінансової звітності, а і надає багато нових можливостей і переваг для подальшого ефективного розвитку підприємства.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) - це сукупність інформації бухгалтерського обліку, що призначена для користування власне

підприємствами та особами, які безпосередньо зацікавлені в результатах діяльності цих підприємств. В державах - членах Європейського союзу МСФЗ стали обов'язковими ще з 2005 року при проходженні процедури лістингу на фондових біржах. Процес зміни національної облікової системи в Україні у відповідності до вимог МСФЗ триває з 2012 року до цих пір.

Передумовами необхідності та мотивації переходу підприємств на ведення обліку за МСФЗ є розширення господарських зв'язків, потреба кредитування, збільшення кількості підприємств, що займаються міжнародною діяльністю, потреба в іноземних інвестиціях, європейська інтеграція, можливість залучення іноземних клієнтів та постачальників, збільшення суб'єктів конкурентного ринку та можливість порівнювання результатів підприємств.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності включають Концептуальну основу фінансової звітності (документ, у якому описуються загальні вимоги до якісних характеристик фінансової інформації та основні облікові концепції, необхідні для складання звітності); сімнадцять Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ); двадцять вісім Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО); МСФЗ для малих та середніх підприємств; інтерпретації (роз'яснення).

Звітність МСФЗ включає в себе, відповідно до п. 10 МСБО 1 "Подання фінансової звітності", такі фінансові звіти: звіт про фінансовий стан на кінець періоду; звіт про сукупний дохід за період; звіт про зміни у власному капіталі за період; звіт про рух грошових коштів за період; примітки, які містять стислий виклад облікових політик та інші пояснення.

Переваги від впровадження МСФЗ при складанні фінансової звітності існують як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівні. До мікроекономічних переваг можна віднести чітке визначення майнового стану підприємства, контроль над виконанням зобов'язань підприємства і рухом майна, ефективне використання матеріальних і фінансових ресурсів, аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. До макроекономічних

належить можливість здійснення зовнішньоекономічної діяльності та залучення іноземних інвестицій.

При застосуванні МСФЗ значна увага повинна приділятися обліковій політиці, яка також повинна зазнати змін. За МСФЗ у ній варто зазначити опис лише тих елементів, де є можливість вибору (амортизація, моделі оцінки основних засобів, метод обліку списання запасів тощо). За умовами облікової політики за МСФЗ, зростає роль професійного судження бухгалтера, що дозволяє йому відмовлятися від застосування певних стандартів, пропонувати власні рішення, вільніше інтерпретувати наявні дані для оптимізації управлінського обліку.

Впровадження МСФЗ передбачає також впровадження складання нефінансової звітності (звіти про корпоративну відповідальність). Це дає змогу дізнатися про цілі та напрями розвитку підприємства. Такі звіти висвітлюють не лише економічне, а і соціальне та екологічне становище підприємства.

Фінансова звітність, складена із застосуванням МСФЗ, надає управлінському складу детальнішу інформацію, ніж звітність, складена за національними стандартами бухгалтерського обліку. На відміну від ПСБО у МСФЗ немає регламентованої форми звітів, а є лише перелік мінімальних рядків, що підлягають розкриттю. Цікаво, що при подачі звіту про фінансовий стан можливе довільне відображення рядків в балансі (як горизонтальне, так і вертикальне), розташування їх в порядку зростання або зменшення ліквідності, а розділи оборотних і необоротних активів для фінансових компаній можна і не виділяти. Якщо це буде умісним, то можна об'єднати рядки (наприклад, витрати на збут та адміністративні витрати). Це все дозволяє фінансовій звітності набути більш прозорої та зрозумілої форми.

Однак, застосування МСФЗ стане корисним не лише для тих підприємств, що ведуть зовнішньоекономічну діяльність. Для компаній, що поки не збираються виходити на міжнародні фінансові ринки, головною перевагою є забезпечення менеджерів та всього управлінського складу аналітичною інформацією, яка стане необхідна для оцінки та аналізу стану підприємства,

прийняття адекватних управлінських рішень, побудови стратегій, визначення коротко та довгострокових цілей. Із застосуванням МСФЗ, з'являється можливість ведення ефективнішої підприємницької діяльності, так як стає можливим ведення обліку із врахуванням власних організаційно-економічних механізмів.

Підприємства, що змушені перейти на МСФЗ або ж самостійно зробили такий вибір, затверджуючи облікову політику та базові звітні форми складання балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про рух грошових коштів на основі МСФЗ, мають змогу отримати не просто звітну документацію, а детальний фінансовий план, з якого очевидними є усі досягнення та провали підприємства за звітні періоди.

Перехід суб'єктів господарської діяльності в Україні на МСФЗ характеризується і рядом недоліків. Серед них можна виділити відсутність обов'язковості застосування МСФЗ в усьому підприємницькому секторі, недостатня кількість кваліфікованих кадрів для здійснення обліку за МСФЗ та неготовність наявних кадрів до перепідготовки, додаткові витрати на заміну програмного забезпечення та висока вартість навчання. Усі вищезгадані проблеми можливо вирішити шляхом створення координаційних органів, реформування освіти, залучення додаткових фінансових, кадрових та консалтингових ресурсів. Вирішення цих недоліків є питанням часу, що дозволить реформувати бухгалтерський облік та розпочати якісно новий етап економічного розвитку країни.

Отже, обов'язкове застосування МСФЗ є важливим кроком на шляху розвитку системи бухгалтерського обліку та економіки України в цілому. Такі зміни можуть бути оцінені лише з позитивної сторони, так як переваг здійснення бухгалтерського обліку за МСФЗ є значно більше, ніж недоліків. Порівнявши, ПСБО та МСФЗ стають зрозумілими практичні переваги застосування МСФЗ, зручність його інтерпретування для кожного підприємства відповідно до його особливостей та специфіки роботи. Головною перевагою є інвестиційна привабливість підприємства. Принципи, що закладені в порядок

здійснення бухгалтерського обліку за МСФЗ, роблять фінансову звітність підприємства

Корпан К., здобувач
освітнього ступеня «бакалавр»
Львівського національного університету імені Івана Франка
(наук. керівник: к.е.н., доцент Шевців Л.Ю.)

ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Фінансові правопорушення є складовою правової поведінки у сфері публічних фінансів. Під правовою поведінкою у сфері публічних фінансів розуміється така поведінка суб'єктів фінансової складової діяльності держави, яка як не суперечить закону, так і така, яка суперечить закону. У загальному вигляді таке розуміння є соціально значущою, контрольованою свідомістю, вольовою поведінкою окремих та колективних суб'єктів фінансової діяльності держави і яка тягне за собою правові наслідки [1].

Для публічних фінансів найбільш характерною є законна поведінка суб'єктів, при якій фінансова діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування не виходить за межі прав, якими вони наділені, та належним чином виконаних ними фінансових обов'язків [2]. При цьому, мають місце порушення норм, закріплених фінансовим законодавством, яке, як правило, тягне за собою необхідність застосування заходів фінансового та правового примусу з метою припинення таких фактів, відновлення існуючої раніше ситуації та запобігання незаконній поведінці в майбутньому.

Отже, фінансове правопорушення - це вчинене протиправне (порушення фінансового законодавства) діяння (дія чи бездіяльність) суб'єкта фінансового права, за яке фінансовим законодавством встановлено відповідальність.

Фінансове правопорушення відповідає ряду ознак:

- 1) це діяння (дія чи бездіяльність) суб'єкта публічних фінансів;
- 2) порушуються норми, закріплені актами фінансового законодавства;

- 3) завдається шкоди публічним фінансам;
- 4) є підставою застосування фінансової відповідальності (заходів фінансово-правового примусу, спрямованих на зменшення майнового стану суб'єкта правопорушення) [3].

Визначення всіх юридичних ознак протиправного дії дає підстави щодо його кваліфікації як фінансового правопорушення та застосування відповідної санкції (заходів впливу).

Іншими характерними ознаками фінансового правопорушення є:

- 1) винність (психічне ставлення порушника до діяння, а також його наслідків у формі наміру або необережності);
- 2) протиправність (порушення вимог, встановлених галузевим законодавством). Фінансове правопорушення – це протиправне діяння, яке порушує норми фінансового (валютного, бюджетного, банківського, страхового) законодавства.
- 3) специфічність суб'єкта (учасника фінансових правовідносин). Зокрема, суб'єктами правопорушень у сфері банківського законодавства виступають кредитні організації, клієнти банків – громадяни та організації;
- 4) караність (за вчинення такого правопорушення передбачено призначення заходів державного впливу). Суть караності як ознаки фінансового правопорушення полягає у можливості застосування заходів відповідальності до порушників фінансово-правової норми [4].

До особливостей фінансових правопорушень можна віднести:

- протиправна діяльність суб'єкта пов'язана з формуванням, розподілом та застосуванням фінансів: насамперед, це діяльність централізованих та децентралізованих грошових фондів держави та місцевих органів влади;
- економічна діяльність переважно підконтрольна органам влади, а в деяких випадках – уповноваженим громадянам та організаціям;
- відносини між суб'єктами фінансових правовідносин формуються, як правило, на принципі влади та підпорядкування, в окремих випадках – на односторонніх правах та обов'язках цивільно-правового характеру;

- суб'єктами правопорушень у фінансовій сфері виступають суб'єкти фінансових правовідносин, права та обов'язки яких встановлюються фінансовим законодавством України [5].

Одним із найчастіших порушень фінансового законодавства є злочини та порушення, пов'язані із спотворенням бухгалтерської (фінансової) звітності. Головним завданням фінансової звітності є надання інформації про фінансовий стан, результати діяльності та зміни в капіталі та потоки коштів компанії, для того, щоб кінцеві користувачі могли задовольнити свої інформаційні запити. Злочини пов'язані із спотворенням фінансової звітності займають одне з перших місць серед правопорушень економічного характеру. Це пов'язано з низкою причин, наприклад значними труднощами у збиранні та оцінці доказів запобігання і розкриття цього злочину [6].

Задля протидії порушенням фінансового законодавства в Україні діє механізм фінансового контролю. Його змістом, як вважають науковці, є діяльність вповноважених суб'єктів, спрямована на забезпечення законності у фінансовій сфері, фінансової дисципліни, раціональності в ході мобілізації, розподілу і використання фінансових ресурсів [7]. Дослідниками акцентується увага на тому, що в результаті здійснення вказаної діяльності забезпечується додержання вимог законодавства у сфері фінансової діяльності та застосування в передбачених законом випадках відповідних заходів впливу – юридичних санкцій.

Іншими словами, фінансовий контроль є діяльністю вповноважених суб'єктів, спрямованою на попередження, виявлення та припинення порушень фінансового законодавства. Він виконує особливу функцію у протидії злочинності, оскільки завдяки йому забезпечується повнота й своєчасність надходжень грошових коштів у публічні фонди, їх цільове та ефективне використання. З іншого боку, його механізм значною мірою сприяє збереженню державного майна і коштів, дотриманню законності, доцільності й ефективності під час здійснення публічної фінансової діяльності, а за наявності відхилень – своєчасному вжиттю відповідних заходів впливу. Таким

чином, фінансовий контроль є одним із ефективних засобів протидії порушенням фінансового законодавства – їх попередження, виявлення та припинення.

Отже, порушення фінансового законодавства є протиправним діянням, тобто дією чи бездіяльністю, з порушення фінансового законодавства суб'єкта фінансового права, за яке фінансовим законодавством встановлено відповідальність. До основних ознак порушення фінансового законодавства відносять винність, протиправність, специфічність суб'єкта та караність. Основним механізмом протидії порушення фінансового законодавства в Україні є фінансовий контроль.

Список використаних джерел

1. Бардаш, С. (2022). Концептуалізація трансформації державного фінансового контролю України. Scientific Collection «InterConf», (126), 62-67.
2. Жукова, Є. О. (2022). Публічне адміністрування та державне управління: особливості співвідношення. Аналітично-порівняльне правознавство, (2), 137-140.
3. Ямненко, Т. М. (2016). Поняття прав, правомірної та неправомірної поведінки суб'єктів фінансових правовідносин. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки, (1 (3)), 123-126.
4. Коваленко, О. В. (2021). Адміністративні правопорушення у підприємницькій діяльності: поняття та характерні ознаки. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, 68.
5. Россіхіна, Г. В. (2013). Щодо питання про особливості кваліфікації фінансових правопорушень у процесі застосування фінансово-правових норм. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, (4), 110-120.

6. Мельник, З. Ю. (2015). Викривлення інформації у звітності: помилки та фальсифікація. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки, (10 (3)), 209-213.
7. Гуцаленко, Л. В., & Коцупатрий, М. М. (2008). Формування економічної сутності державного фінансового контролю.